

СПЕЦИФІКА ВИСВІТЛЕННЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ У БЛОГАХ АМЕРИКАНСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ

Самусь А.Ю.

Запорізький національний університет

У статті окреслено сутність Революції Гідності, охарактеризовано періоди її розвитку. Досліджено роль соціальних медіа при висвітленні подій Революції Гідності, вивчено риси подібності блогів та соціальних мереж. Визначено особливості блогової активності журналістів під час Революції Гідності. Розглянуто особливості висвітлення Революції Гідності у блогах американських та українських журналістів на конкретних прикладах. Проведено аналіз журналістських блогових публікацій у типологічному аспекті за такими критеріями: тип блогу, тип заголовку, жанрова приналежність, використання засобів візуалізації, наявність гіперпосилань.

Ключові слова: блог, журналістський блог, Революція Гідності, соціальні медіа, соціальні мережі.

Постановка проблеми. Революція Гідності є сукупністю масових суспільних акцій протесту проти відмови від євроінтеграційного курсу та свавілля сил спецпризначення і правоохоронних органів. Ці акції протесту стали індикатором глибоких суспільно-політичних проблем, які нагрівали в Україні. С. Квіт наголошує: «Коріння Євромайдану можна знайти в його ідеалізмі: бажанні українського народу створити державу, в якій ідеали, що пов'язані з свободою, в самому широкому сенсі, поважаються» [12].

Під впливом насильницьких дій з боку держави мирні акції протесту перетворились на дієву протидію свавілля силових структур, що викликало резонанс не лише в українському суспільстві, а й в очах світової спільноти. Це призвело до того, що Революція Гідності широко висвітлювалась у публікаціях українських та іноземних журналістів, які поширювались через традиційні та соціальні медіа (блоги та соціальні мережі).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням Революції Гідності як суспільно-політичного явища займалися українські та зарубіжні дослідники. А. Бондар [1] визначив специфіку Революції Гідності, запропонував періодизацію її розвитку. С. Квіт [12] охарактеризував відмінності між Євромайданом та Помаранчевою революцією, визначив етапи Євромайдану та виділив слогани і символи, які використовувались під час Революції Гідності. В. Рісч [14] зосереджений на визначенні участі ультраправих сил під час Євромайдану.

Використання соціальних медіа під час Революції Гідності стало об'єктом уваги для А. Роспігліосі [15], М. Чернокондатенко [9], Ю. Художник [11] та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Роль соціальних мереж під час Революції Гідності є об'єктом уваги для українських та зарубіжних вчених. Однак особливості висвітлення революційних подій через журналістські блоги є недослідженим питанням, яке потребує комплексного вивчення.

Мета статті. Головною метою поданої роботи є визначення особливостей висвітлення Революції Гідності у блогах американських та українських журналістів. Реалізація мети передбачає виконання таких завдань:

– Окреслити місце соціальних медіа у поширенні інформації про Революцію Гідності.

– Охарактеризувати переваги журналістських блогових дописів над журналістськими матеріалами при висвітленні Революції Гідності;

– Проаналізувати типові приклади блогових записів американських та українських журналістів і визначити відмінності між ними.

Виклад основного матеріалу. Блоги можуть надати експертну оцінку, допомогти в пошуку очевидця певної події або дізнатись думку аудиторії, однак це не виключає необхідність ретельної перевірки отриманих у них відомостей. Наразі існує тенденція до збільшення кількості журналістських блогів, автори яких можуть представляти власний суб'єктивний погляд на суспільно-важливі події та описувати їх можливі наслідки, орієнтуючись на власні відчуття.

Соціальні мережі як сервіси для об'єднання громадян за певними інтересами, також значно розширюють свої функції – вони стають джерелом мультимедійного контенту та новин, надають ЗМІ вичерпну картину інформаційних потреб аудиторії та сприяють поширенню журналістських матеріалів.

В українському журналістському середовищі соціальні мережі використовуються як засіб самопрезентації журналіста та його ЗМІ, тому таке користування можна назвати «професійним використанням соціальної мережі». К. Марченко наголошує, що «професійне використання Твіттера журналістами передбачає поширення власних матеріалів, презентацію новин свого та інших ЗМІ, коментування важливих подій, пошук контактів, що в комплексі є формулою журналістської самопрезентації у мережі» [7].

Соціальні медіа, до яких зараховують блоги та соціальні мережі, проявили себе в якості безцінного інструменту інформаційної підтримки акцій протесту під час Революції Гідності. Американські дослідники А. Роспігліосі та С. Грінер зазначають: «В Україні соціальні медіа були вирішальним інструментом для внутрішньої організації та мобілізації протестуючих» [15, с. 446].

Революція Гідності як громадсько-політичне явище виникла в результаті суспільної напруги та невдоволення визначеним урядом зовнішньополітичним курсом України.

Американський дослідник В. Рісч наголошує, що «українська Революція Гідності має багато значень. Для когось вона демонструє здатність

українців до самоорганізації, боротьби з корупційним політичним режимом та показує перемогу закону, прав людини та свободи над імперіалістичною Росією. Для інших – це презентація ультраправих сил, яка символізує повернення більш агресивних, жорстоких проявів українського націоналізму» [14].

Зважаючи на те, що Революція Гідності є продовжуваною подією всеукраїнського значення, є необхідність визначити періоди її розвитку та характерні особливості кожного з них. А. Бондар пропонує таку періодизацію Революції Гідності:

1. Перший етап (21-30 листопада 2013 р.) характеризувався стоїчним стоянням та мирним характером протистояння;

2. Другий етап (30 листопада 2013 – 16 січня 2014 р.) позначився насильством з боку силових структур та мирною протидією протестуючих;

3. Третій етап (16 січня – 18 лютого 2014 р.) характеризувався терором карних органів та кримінальних структур та дією протидією протестуючих насиллю та свавілля «Беркуту»;

4. Четвертий етап (18-20 лютого 2014 р.) сприяв остаточному утвердженню влади як організатора злочинів проти людяності. Цей етап став завершенням Революції Гідності [1].

На нашу думку, Революція Гідності характеризувалась відсутністю чіткої цілі виступів та фрагментарністю організаційних заходів. Водночас революційні події також відзначились злагодженими волонтерськими діями – допомогою приїжджим протестуючим, доставкою теплої їжі та чаю на Майдан Незалежності, зборами коштів на ліки, а також сприянням у пошуку зниклих активістів. Ю. Художник зазначає, що безпосередність, швидка та ефективна самоорганізація, а також волонтерська діяльність та дух єднання є визначними особливостями Революції Гідності [11, с. 13].

Соціальні мережі сприяли вірусному поширенню інформації про протести, тому вони нерідко ставали першим джерелом інформування українців. Під час Революції Гідності «Facebook» формально став альтернативою блогерських ресурсів, де журналісти і пересічні громадяни могли висловити свою суб'єктивну оцінку подій та прикріпити до запису фотографію чи відео. М. Чорнокондратенко підкреслює: «Facebook» перетворився на таку собі блогосферу: довжина постів не обмежена, а тому вони часто перетворювалися у колонки» [9].

Вважаємо, що під час Революції Гідності блоги та соціальні мережі отримали роль оперативних засобів масової комунікації, які виконували інформаційну та ідеологічну функцію. Г. Веретенник вважає, що «в умовах революції блоги і соціальні мережі сприяли поширенню інформації, допомагали координувати дії (оголошували час і місце мітингів та пікетів, давали простір для переговорів), пропагували патріотизм, загальнолюдські та виключно українські цінності, налаштовували маси проти свавілля влади та іноземних окупантів тощо» [2, с. 21].

Блоги і соціальні мережі мають спільну сутність – вони допомагають розповсюдити інформацію до великої кількості читачів, тому ці види соціальних медіа ототожуються в західній науці. Як вважає американський дослідник М. Тремейн,

блогосфера є класичним прикладом соціальної мережі з особливими перевагами, зокрема:

1. Комунікація, передана цією мережею, з'являється в першу чергу у текстовій формі, та у більшості випадків вона вміщена в архів.

2. Блогер дає посилання на інший блог, що сприяє формуванню соціальних зв'язків.

3. Ця мережа розвивається з величезною швидкістю [16, с. 11].

Подані особливості екстраполюються і на журналістські блоги на базі українських Інтернет-видань. Такі блоги передбачають наявність текстових публікацій, які зрідка можуть доповнюватись мультимедійним контентом (найчастіше – фотографіями або відеозаписами). Вони розміщуються у відповідному розділі на сайті Інтернет-видання, тому у читачів є можливість переглянути останні записи та ознайомитись з усіма публікаціями улюбленого автора.

Єдина відмінність між українською та американською блогосферою – посилання на інші блоги є рідкістю. Українські журналісти не створюють публікації для участі у полеміці і не подають список корисних блогів у своєму посту, однак такі форми інформаційного обміну не виключені у коментарях до записів.

Журналістські блоги є важливим сегментом блогосфери, який характеризується емоційним відображенням дійсності та поєднанням кількох журналістських жанрів в одній публікації. Журналістські блогові публікації, які висвітлювали Революцію Гідності, сприяли оперативному повідомленню суспільно-значущих новин та обговоренню їх з аудиторією. Виражені у таких публікаціях оцінки формували ставлення громадськості до революційних подій.

На нашу думку, блогова активність журналістів під час Революції Гідності має такі переваги, в порівнянні з традиційними ЗМІ:

1. Оперативність – блогові публікації позбавлені редакційного опрацювання, до того ж фотографії та відео, які є візуальною складовою таких записів, не проходили комп'ютерну обробку.

2. Персоналізованість – журналіст не представляв позицію видання, а висвітлював свої погляди на події, намагався наблизитись до своєї аудиторії.

3. Суб'єктивність – у журналістському блозі відображена особиста позиція автора. І. Тонкіх визначає, що блог для журналіста є можливістю вільного вираження своїх думок та емоцій: «У блозі журналіст не зобов'язаний дотримуватись одного з основних принципів журналістської творчості – об'єктивності й неупередженості, оскільки форма щоденнику дозволяє ділитися власними думками, емоціями, спостереженнями тощо» [8, с. 295].

В українському журналістському середовищі головною перевагою блогової публікації журналіста про Революцію Гідності над матеріалом в Інтернет-виданні полягала у незалежності блогера-журналіста від редакційного колективу. Журналіст самостійно визначав актуальність своєї публікації, способи її ілюстрування, час її оприлюднення. О. Кузнецова зазначає: «Блог дає свободу вираження думки більшу, ніж будь-яке традиційне друковане видання, радіомовлення, телебачення, інформагентство, навіть Інтернет-

ЗМІ, адже блогер сам собі встановлює рамки свободи вираження думки, свободи оцінки фактів, подій, часу складу матеріалу в Інтернет» [6].

Американські Інтернет-видання характеризуються принципово іншим підходом до використання блогів при висвітленні національних та міжнародних подій. До липня 2014 р. якісне американське видання «The New York Times» опікувалось окремим блогівим ресурсом – «Lede», який спеціалізувався на поширенні журналістських блогівих дописів новинного характеру. «Lede» мав на меті доповнити статті видання та наблизити читачів до глобального обговорення новин в мережі [10]. Наповненням поданого ресурсу актуальними блогівими дописами займалися штатні журналісти видання, що свідчить про залежність американського блогера-журналіста від редакції.

Для визначення специфіки висвітлення Революції Гідності у журналістських блогах ми обрали блогівий допис американського журналіста Роберта Маккі «Відео та твіти з Майдану Незалежності у Києві» [13] та публікацію Дмитра Гнапа «Сделка с правосудием для Виктора Януковича» [3]. Аналіз цих дописів відбуватиметься у типологічному аспекті за самостійно обраними критеріями. Вибір критеріїв пояснюється бажанням надати типологічну характеристику блогів, спираючись на мету їх створення, тип заголовку, жанрову приналежність, а також використання візуальних засобів та посилань на інші журналістські матеріали або блогіві публікації.

Першим критерієм є тип журналістського блогу. Згідно з типологією російського дослідника Д. Колезева, журналістські блоги поділяються на:

1. Особисті – автор описує в публікаціях своє особисте життя, не зачіпаючи професійну діяльність;
2. Змішані – журналіст говорить і про особисте, і про професійне;
3. Виключно професійні блоги, які стосуються професійних питань та тем, що порушуються в журналістських матеріалах;
4. Блоги журналістів і не журналістів, що дублюють функції традиційних медіа [7].

Отже, допис американського журналіста можна назвати професійним блогом, оскільки в ньому журналіст розглядає Революцію Гідності, керуючись принципами об'єктивності та інформативності.

Публікацію українського журналіста теж можна віднести до професійних блогів, оскільки вона є суб'єктивним та експресивним дописом, який визначає причини протестів в Україні, тобто стосується професійних питань.

Наступний критерій аналізу – тип заголовку. Український дослідник В. Здоровега визначив п'ять типів заголовків в залежності від змістового наповнення: інформаційний, спонукально-наказовий, проблемний, констатуючо-описовий, рекламно-інтригуючий [4, с. 108-109]. Ми вважаємо заголовок блогівого запису Роберта Маккі «Відео та твіти з Майдану Незалежності» констатуючо-описовим, оскільки в ньому повідомляється про зміст публікації без сенсаційності та експресивності.

Заголовок блогу Дмитра Гнапа «Сделка с правосудием для Виктора Януковича» констатує факт необхідності судового покарання для Вікто-

ра Януковича, тому його теж умовно можна назвати констатуючо-описовим.

Третім критерієм нашого аналізу є жанрова приналежність блогу. Допис американського журналіста є дайджестом новин, тому він не містить ліду та висновків.

Публікація українського журналіста є блогівим постом, тому вона також не містить чітко сформульованого ліду та висновків.

Четвертий критерій аналізу – використання засобів візуалізації. Блог американського журналіста характеризується широким використанням мультимедійних засобів – автор подає відео в реальному часі від телеканалу Espresso.tv, пропонує переглянути відеозаписи з каналів Youtube провідних українських телеканалів (Hromadske.tv, Espresso.tv), а також надає фотографію зі сторінки в «Instagram» учасниці протесту Тали Водопаєвої. Подані у дописі засоби візуалізації сприяють точному відзеркаленню подій, які розгортались на Майдані Незалежності 21 лютого 2014 р.

Публікація Дмитра Гнапа не містить жодного засобу візуалізації. Це наводить на думку, що метою створення допису було висловлення суб'єктивної позиції журналіста, а не інформування аудиторії про події через призму авторського світобачення.

Останнім критерієм аналізу є використання гіперпосилань на інші матеріали. Допис американського журналіста є дайджестом, тому він містить посилання на всі джерела інформації, включаючи пости в соціальних мережах «Twitter» та «Instagram».

Публікація українського журналіста містить чотири посилання на журналістські матеріали в Інтернет-виданнях («Українська правда», «Наші гроші», «Кореспондент», «Нова газета»), які доводять фінансові злочини представників влади.

Проаналізовані публікації є подібними за типом блогу та типом заголовку, однак їх відмінності простежуються у жанровій приналежності і використанні візуальних засобів та гіперпосилань на інші матеріали.

Висновки і пропозиції. Революція Гідності стала резонансною подією, яка всебічно висвітлювалась соціальними медіа. Під впливом революційних подій Facebook перетворився на джерело суб'єктивних оцінок та альтернативу блогівих ресурсів, а блоги сприяли оперативному та достовірному інформуванню про події. Журналістські блогіві записи під час Революції Гідності – оперативні, персоналізовані та суб'єктивні Інтернет-публікації, які відображають власну думку журналіста.

У ході аналізу ми визначили, що українські та американські журналісти мають різні підходи до використання блогів при висвітленні Революції Гідності. Для українських журналістів допис у блог є засобом експресивного висвітлення власної суб'єктивної позиції, незалежно від позиції редакції, тоді як американські журналісти публікують блогіві записи за редакційним завданням, керуючись принципами об'єктивності та інформативності.

Проаналізовані приклади журналістських дописів є професійними блогівими публікаціями з констатуючо-описовими заголовками, в яких немає ліду та висновків. Однак ці записи мають сут-

теві відмінності. Допис американського журналіста є дайджестом з великою кількістю відеозаписів та однією фотографією, який містить посилання на кожне джерело інформації. Тоді як публікація українського журналіста є експресивним вираженням власної позиції журналіста. Цей запис

не містить засобів візуалізації, але подає чотири посилання на журналістські матеріали.

Ця наукова стаття окреслює напрямок для подальших наукових досліджень специфіки використання журналістських блогів під час суспільно-важливих подій.

Список літератури:

1. Бондар А. Майдан: життя або смерть [Електронний ресурс] / А. Бондар. – Режим доступу: <http://nv.ua/project/story-of-maidan-by-bondar.html>
2. Веретенник Г. Розвиток блогів та соціальних мереж в умовах революції в Україні [Електронний ресурс] / Г. Веретенник. – Режим доступу: kgimv.nau.edu.ua/images/Konferentsiya.pdf
3. Гнап Д. Сделка с правосудием для Виктора Януковича [Електронний ресурс] / Д. Гнап. – Режим доступу: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/gnap/530541d98b09b/>
4. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості: підручник / В. Здоровега. – Львів: ПАІС, 2004. – 268 с.
5. Колезев Д. Журналистика и блоггинг: взаимодействие и взаимовлияние [Електронний ресурс] / Д. Колезев. – Режим доступу: <http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/19044/1/iurp-2010-71-04.pdf>
6. Кузнецова О. Ідентичність блога і ЗМІ [Електронний ресурс] / О. Кузнецова. – Режим доступу: <http://www.franko.lviv.ua/faculty/jur/vypusk7/n12/tv12-34.pdf>
7. Марченко К. Професійне використання мікроблогу Twitter українськими журналістами: не знають, для кого, не знають як [Електронний ресурс] / К. Марченко // Режим доступу: <http://ua.ejo-online.eu/?p=568>
8. Тонкіх І. Журналістські блоги як форма впливу на громадську думку в українських Інтернет-ЗМІ / І. Тонкіх // Психолінгвістика. – 2012. – Вип. 11. – С. 290-297.
9. Чернокондратенко М. Феномен Євромайдану у медіа [Електронний ресурс] / М. Чернокондратенко. – Режим доступу: <http://ua.ejo-online.eu/1583/сфери-висвітлення/медіа-журналистика/феномен-евромайдану-у-медіа>
10. About the Lede [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://thelede.blogs.nytimes.com/about-the-lede/>
11. Hudoshnyk Y. Euromaidan: powered by social media? [Електронний ресурс] / Y. Hudoshnyk. – Режим доступу: http://diggy.ruc.dk/bitstream/1800/23475/3/Euromaidan_thesis.pdf
12. Kvit S. The ideology of the Euromaidan [Електронний ресурс] / S. Kvit. – Режим доступу: <https://journals.macewan.ca/index.php/shcsjournal/article/view/245/196>
13. Mackey R. Video and Tweets From Kiev's Independence Square [Електронний ресурс] / R. Mackey. – Режим доступу: <http://thelede.blogs.nytimes.com/2014/02/21/live-video-and-tweets-from-kievs-independencesquare/?smid=fbshare&>
14. Risch W. What the Far Right Does Not Tell Us about the Maidan [Електронний ресурс] / W. Risch. – Режим доступу: http://shron.chtyvo.org.ua/William_Risch/What_the_Far_Right_Does_Not_Tell_Us_about_the_Maidan_anhl.pdf
15. Rospigliosi A., Greener S. Proceeding of the European Conference on Social Media / A. Rospigliosi, S. Greener. – Brighton.: University of Brighton, 2014. – 787 p.
16. Tremayne M. Blogging, Citizenship, and the Future of Media / M. Tremayne. – New York, London: Routledge, 2012. – 240 p.

Самуель А.Ю.

Запорожский национальный университет

СПЕЦИФИКА ОСВЕЩЕНИЯ РЕВОЛЮЦИИ ДОСТОИНСТВА В БЛОГАХ АМЕРИКАНСКИХ И УКРАИНСКИХ ЖУРНАЛИСТОВ

Аннотация

В статье описывается суть Революции Достоинства, охарактеризованы периоды ее развития. Исследуется роль социальных медиа в освещении событий Революции Достоинства, изучены черты схожести блогов и социальных сетей. Определены особенности блогерской активности журналистов во время Революции Достоинства. Рассматриваются особенности освещения Революции Достоинства в блогах американских и украинских журналистов на конкретных примерах. Проведен анализ журналистских блогов публикаций в типологическом аспекте по таким критериям: тип блога, тип названия, жанровая принадлежность, использование средств визуализации и наличие гиперссылок.

Ключевые слова: блог, журналистский блог, Революция Достоинства, социальные медиа, социальные сети.

Samus A.Yu.

Zaporozhian National University

SPECIFICITY OF THE COVERAGE OF THE REVOLUTION OF DIGNITY IN AMERICAN AND UKRAINIAN JOURNALISTIC BLOGS

Summary

The article describes the essence of The Revolution of Dignity, characterizes the periods of its progression. The role of the social media in the coverage of the events of the Revolution of Dignity was investigated. The parallels between blogs and social networks were discovered. The features of the coverage of the Revolution of Dignity in Ukrainian and American journalistic blogs were considered. The article analyses journalists' blogs at the typological side by five criteria: type of blog, type of title, genre of blog, using the visual elements and using the hyperlinks.

Keywords: blog, journalistic blog, The Revolution of Dignity, social media, social networks.